

TÌNH HÌNH BUÔN BÁN ĐỘNG VẬT HOANG DÃ
TẠI VIỆT NAM

CÁC LOÀI GẤU

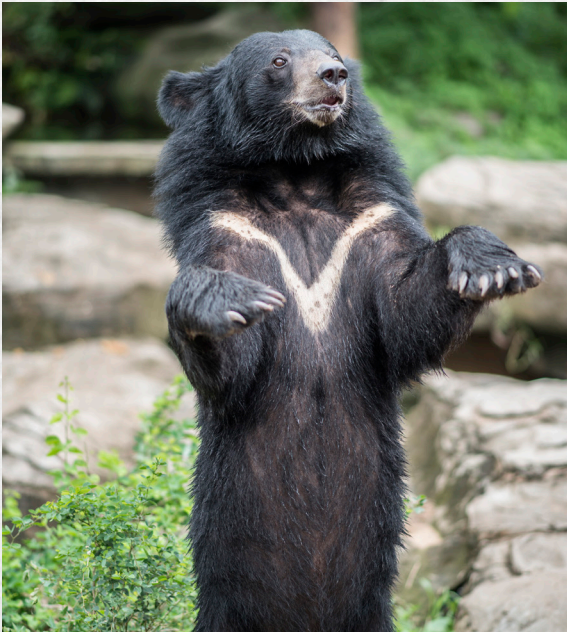
THÁNG 10/2024

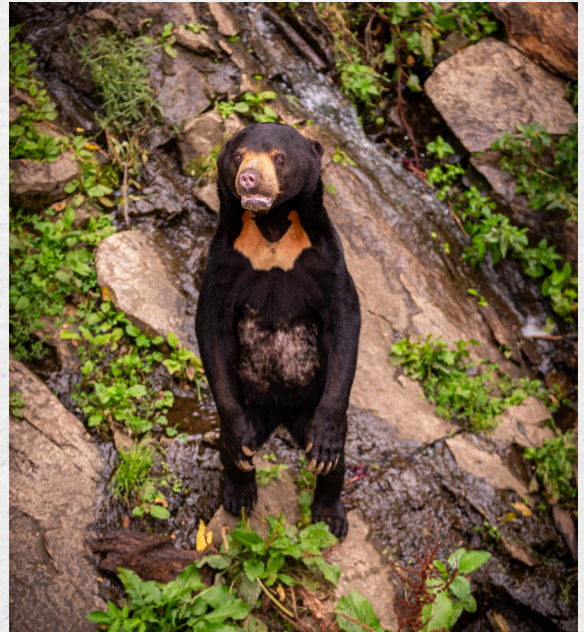

CÁC LOÀI GẤU Ở VIỆT NAM

Việt Nam là nơi phân bố tự nhiên của hai loài gấu: gấu ngựa (*Ursus thibetanus*) và gấu chó (*Helarctos malayanus*).

Gấu ngựa (*Ursus thibetanus*)

Gấu chó (*Helarctos malayanus*).

QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT

Cả hai loài gấu của Việt Nam đều được pháp luật bảo vệ ở cấp độ cao nhất và được liệt kê trong Danh mục loài nguy cấp, quý, hiếm được ưu tiên bảo vệ ban hành kèm theo Nghị định 64/2019/NĐ-CP và Phụ lục I Công ước về buôn bán quốc tế các loài động, thực vật hoang dã nguy cấp (CITES). Theo pháp luật hiện hành¹, các hành vi quảng cáo, nuôi nhốt, tàng trữ và buôn bán trái phép cá thể, bộ phận hoặc sản phẩm của 2 loài gấu này đều là vi phạm pháp luật và có thể bị xử phạt vi phạm hành chính hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự với mức phạt lên đến 15 năm tù đối với cá nhân.

¹ Tại Việt Nam, hai loài gấu đều được liệt kê và bảo vệ trong Nghị định 160/2013/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định 64/2019/NĐ-CP) và nhóm IB của Nghị định 84/2021/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định 06/2019/NĐ-CP).

NHU CẦU SỬ DỤNG

- ☛ **Mật gấu:** Mật gấu là sản phẩm từ gấu bị buôn bán phổ biến nhất trên thị trường. Mật gấu được trích hút trực tiếp từ gấu sống và bán trong các lọ nhỏ có dung tích 1cc. Mật gấu có thể dùng thoa trực tiếp lên các vết bầm tím hoặc ngâm rượu để điều trị nhiều chứng bệnh khác nhau như rối loạn tiêu hóa, các bệnh lý về gan hoặc để cải thiện sức khỏe nói chung.
- ☛ **Túi mật:** Trước khi máy siêu âm được sử dụng vào quá trình trích hút mật gấu, người ta thường giết gấu để lấy cả túi mật làm thuốc. Túi mật sau khi sấy khô được bán dưới dạng thuốc đông y. Tương tự như mật gấu, túi mật khô được cho là có tác dụng chữa nhiều loại bệnh.
- ☛ **Chi gấu:** Trước đây, khi công tác quản lý và thực thi pháp luật về bảo vệ động vật hoang dã (ĐVHD) còn chưa chặt chẽ, các quán rượu và nhà hàng thường công khai trưng bày các bình rượu lớn ngâm chi gấu. Hiện nay, rượu ngâm chi gấu tuy không còn quá phổ biến nhưng vẫn được coi là một loại thuốc đông y tốt cho sức khỏe.
- ☛ **Móng và nanh gấu:** Móng và nanh gấu thường được bọc vàng, bạc hoặc trang trí cùng đá quý để làm mặt dây chuyền và vòng cổ.
- ☛ **Các bộ phận và sản phẩm khác từ gấu:** Thịt gấu, xương và các bộ phận, sản phẩm khác từ gấu không quá phổ biến trên thị trường. Tuy nhiên, khi một cá thể gấu bị giết, hầu hết các bộ phận trên cơ thể gấu đều được tận dụng, tiêu thụ hoặc buôn bán. Xương gấu còn được dùng thay thế cho xương hổ trong quá trình nấu cao hổ.
- ☛ **Nuôi gấu làm cảnh:** Trước đây có một số trường hợp nuôi gấu để làm cảnh. Tuy nhiên, do các quy định pháp luật ngày càng nghiêm minh hơn và công tác thực thi được tăng cường nên tình trạng nuôi nhốt gấu để làm cảnh đã gần như không còn tồn tại. Trong hai loài gấu, gấu chó thường được nuôi để làm cảnh.

CHẤM DỨT TÌNH TRẠNG NUÔI NHÓT GẤU LẤY MẬT TẠI VIỆT NAM

Năm 2005, Việt Nam có gần 4.000 cá thể gấu bị nuôi nhốt trái phép tại 1.390 cơ sở tư nhân. Hầu hết các cá thể gấu này đều bị săn bắt trái phép từ khi còn nhỏ và bán cho các cơ sở nuôi gấu lấy mật.

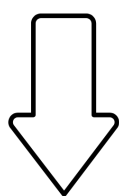
Để giảm thiểu tình trạng săn bắt và nuôi nhốt gấu trái phép đang ngày càng gia tăng, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (Bộ NN&PTNT) đã phối hợp với Tổ chức Bảo vệ Động vật Thế giới tiến hành các hoạt động nhằm từng bước xóa bỏ tình trạng nuôi nhốt gấu lấy mật ở Việt Nam. Năm 2005, Bộ NN&PTNT đã ban hành Quyết định 02/2005/QĐ-BNN về quản lý gấu nuôi nhốt. Theo đó, tất cả các cá thể gấu bị nuôi nhốt phải được đăng ký và gắn chip điện tử để nhận dạng, quản lý. Các cá thể gấu không được đăng ký, gắn chip sẽ bị tịch thu.

Sau khi quá trình đăng ký và gắn chip điện tử được hoàn tất vào năm 2006, các cơ quan kiểm lâm địa phương và Tổ chức Bảo vệ Động vật Thế giới đã tiếp tục tiến hành giám sát định kỳ.

Các tổ chức như Tổ chức Bảo vệ Động vật Thế giới, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên và Tổ chức Động vật Châu Á (AAF) đều nỗ lực kêu gọi các chủ gấu tự nguyện chuyển giao gấu đến các trung tâm cứu hộ. Những năm gần đây, tổ chức Four Paws và tổ chức Free the Bears cũng đã thành lập các cơ sở cứu hộ/bảo tồn gấu và cùng tham gia vào nỗ lực chung kêu gọi các chủ nuôi chuyển giao gấu cho Nhà nước.

Với sự hỗ trợ từ Tổ chức Bảo vệ Động vật Thế giới, ENV đã triển khai mạnh mẽ các chương trình nâng cao nhận thức nhằm giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ mật gấu trên phạm vi toàn quốc. Nhiều phim ngắn truyền thông của ENV được phát sóng rộng rãi trên các kênh truyền hình; các thông điệp về bảo vệ gấu cũng được chia sẻ trên đài phát thanh, biển quảng cáo, và hàng trăm buổi tọa đàm tại các trường đại học, sự kiện cộng đồng được tổ chức trên toàn quốc. Nhằm tăng cường sự ủng hộ của cộng đồng, ENV cũng đã thành công kêu gọi nhiều nghệ sĩ nổi tiếng cùng lên tiếng khuyến khích cộng đồng không tiêu thụ mật gấu để chấm dứt tình trạng nuôi nhốt gấu lấy mật.

GIẢM THIỂU

61% NHU CẦU
TIÊU THỤ
MẬT GẤU

Một khảo sát được ENV thực hiện trên cả nước đã cho thấy nhu cầu tiêu thụ mật gấu tại Việt Nam giảm **61%** trong giai đoạn 2009 - 2014.

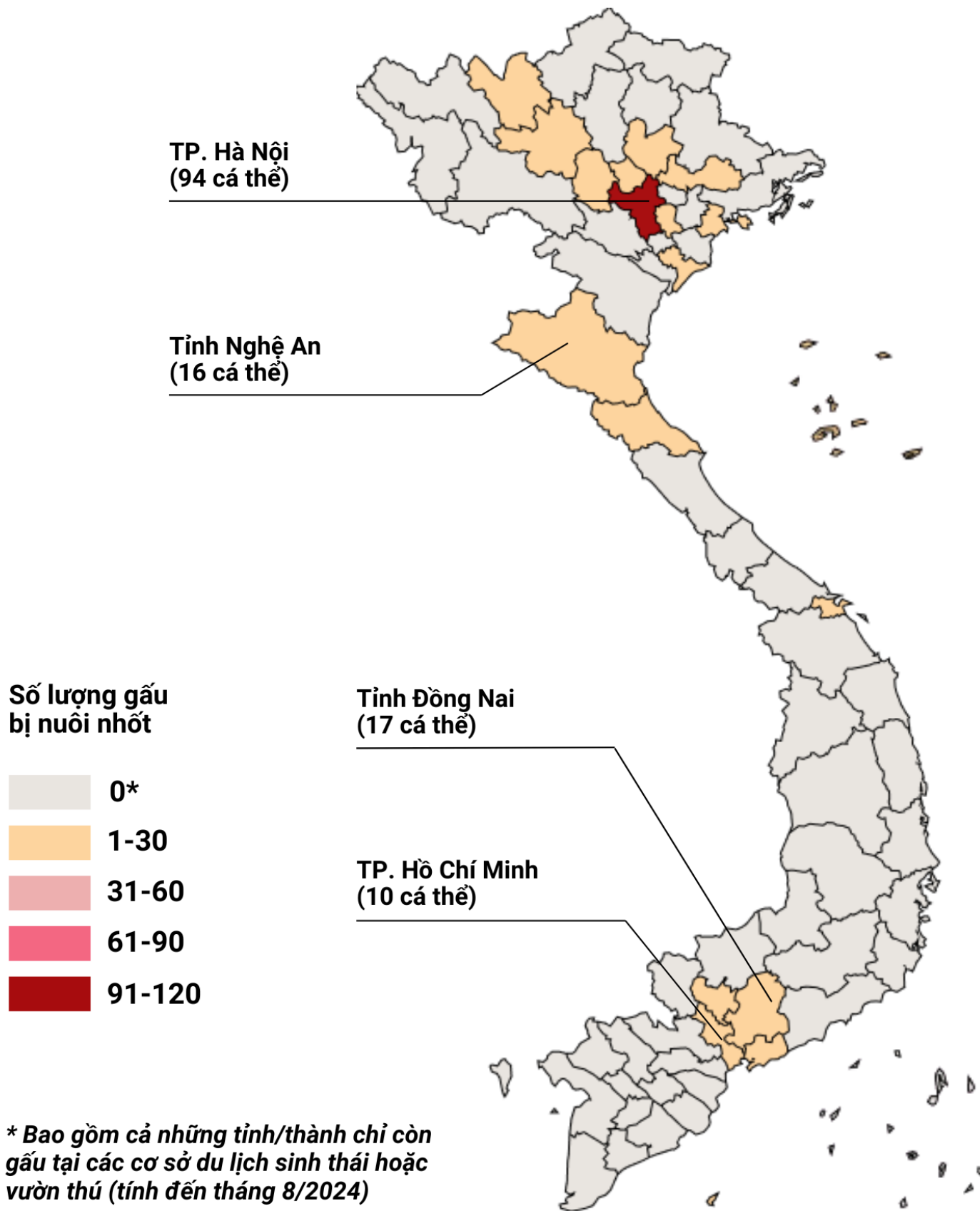
CÒN **192** CÁ THỂ GẤU TẠI CÁC TRẠI NUÔI

Sau gần 20 năm nỗ lực nhằm chấm dứt hoạt động nuôi gấu lấy mật ở Việt Nam, số lượng gấu tại các cơ sở tư nhân đã giảm 95% từ khoảng 4.000 cá thể năm 2005 xuống còn 192 cá thể tại 60 trại nuôi tư nhân, tính đến tháng 8/2024.

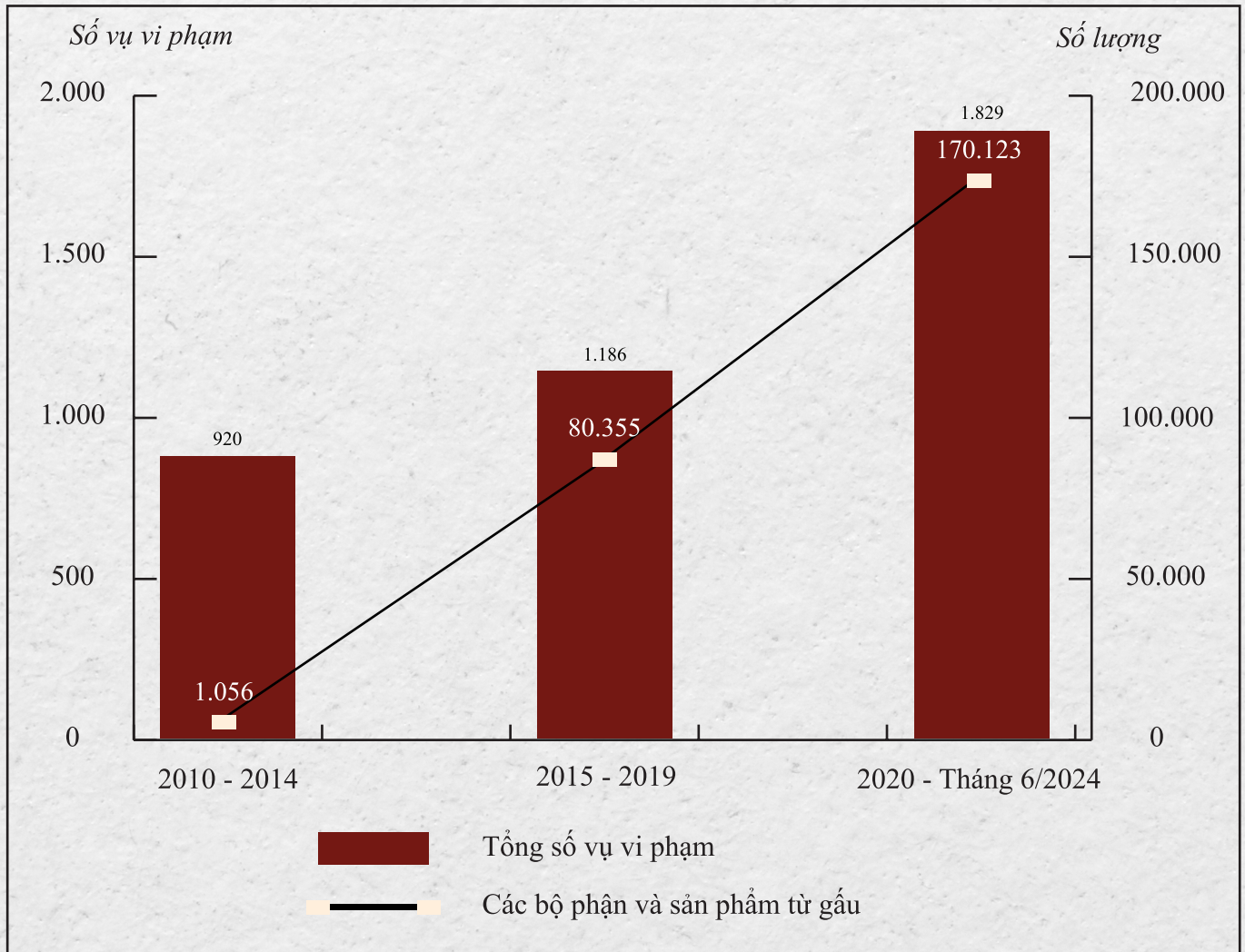
Các tỉnh thành còn gấu nuôi nhốt tại Việt Nam

THÔNG TIN VI PHẠM VỀ GẤU GIAI ĐOẠN 2005-2024

Trong gần 15 năm qua, ENV nhận thấy số lượng các vi phạm về gấu đã gia tăng đáng kể. Trong giai đoạn 2010-2014, ENV chỉ ghi nhận 920 vụ vi phạm liên quan tới gấu. Tuy nhiên, từ năm 2020 đến Tháng 6/2024, số vụ vi phạm đã tăng lên gấp đôi là 1.829 vụ.

Nguyên nhân chủ yếu dẫn đến tình trạng này là do sự phát triển mạnh mẽ của thị trường buôn bán trực tuyến tại Việt Nam trong những năm gần đây. Trong số **1.829** vụ vi phạm về gấu được ghi nhận từ năm 2020 đến tháng 6/2024, hoạt động quảng cáo bán các bộ phận và sản phẩm từ gấu chiếm tới **94%**, với **166.532** các bộ phận và sản phẩm từ gấu bị quảng cáo, buôn bán trực tuyến.

Đặc biệt, trong tổng số **1.647** vụ vi phạm liên quan đến gấu trên Internet từ năm 2020 đến tháng 6/2024, số vụ vi phạm trên mạng xã hội Facebook chiếm **86%**.

86%
VI PHẠM TRÊN FACEBOOK

Từ năm 2005 đến tháng 6/2024, ENV đã ghi nhận các cơ quan chức năng phát hiện và bắt giữ 90 vụ vi phạm với tổng cộng 144 cá thể gấu còn sống.

Từ năm 2010, khi bắt đầu cập nhật kết quả xét xử các vụ án về ĐVHD, ENV cũng ghi nhận **186** vụ thu giữ các bộ phận và sản phẩm từ gấu có đối tượng bị bắt giữ với **145** vụ đã được đưa ra xét xử.

Trong đó, số vụ án có đối tượng bị áp dụng hình phạt tù là **37%** với mức án tù trung bình cho một đối tượng phạm tội về gấu trong giai đoạn 2010 - 2024 là **2,2** năm.

MỨC ÁN TÙ TRUNG BÌNH

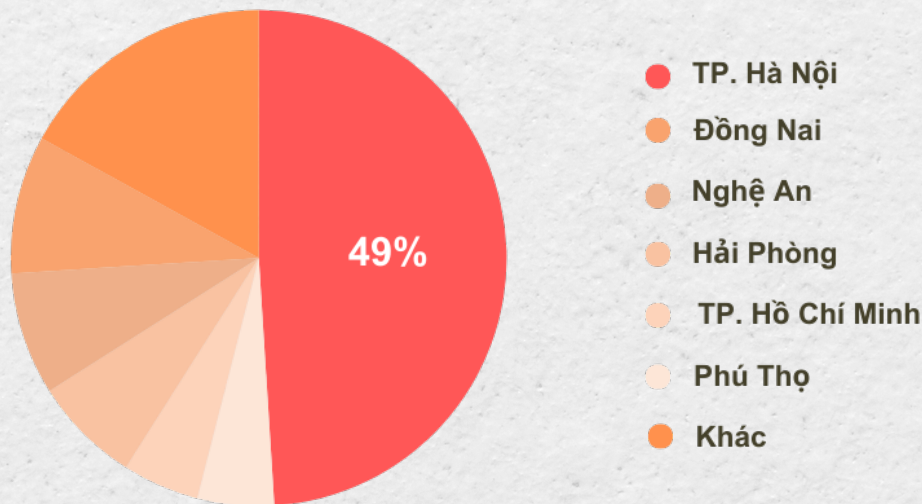
2,2
NĂM

HÀ NỘI TẬP TRUNG SỐ LƯỢNG GẤU NUÔI NHỐT NHIỀU NHẤT CẢ NƯỚC

Hiện nay, Hà Nội là địa phương có số lượng gấu bị nuôi nhốt cao nhất cả nước, chiếm khoảng 49% tổng số gấu bị nuôi nhốt tại Việt Nam. Tính đến tháng 8 năm 2024, vẫn còn 94 cá thể gấu đang bị nuôi nhốt trong 16 cơ sở tư nhân tại Hà Nội với 94,7% số gấu tập trung ở huyện Phúc Thọ.

Số gấu bị nuôi nhốt tại các tỉnh/thành phố (tính đến tháng 8/2024)

Gần đây, ENV đã ghi nhận một số chuyển biến tích cực tại Hà Nội. Chính quyền thành phố đã chỉ đạo tăng cường giám sát, thực thi pháp luật, bắt giữ, xử lý các đối tượng vi phạm cũng như tuyên truyền, khuyến khích người dân tự nguyện chuyển giao gấu. Tuy nhiên, những nỗ lực này là chưa đủ để có thể sớm chấm dứt được tình trạng nuôi gấu lấy mật trên địa bàn thành phố.

Trong bối cảnh hoạt động nuôi gấu đang dần đi đến hồi kết tại các tỉnh thành trên cả nước, Thành phố Hà Nội, đặc biệt là UBND huyện Phúc Thọ, cần có những chỉ đạo và hành động quyết liệt hơn bao giờ hết để chấm dứt hoàn toàn tình trạng nuôi gấu lấy mật tại thủ đô.

TƯƠNG LAI KHÔNG CÒN GẤU BỊ NUÔI NHỐT LẤY MẬT TẠI VIỆT NAM

Hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật tại Việt Nam đang dần đi đến hồi kết. Tiếp nối những thành quả đã đạt được, quyết tâm chấm dứt tình trạng nuôi nhốt gấu cùng với nỗ lực thuyết phục các chủ gấu chuyên giao gấu và tăng cường hiệu quả thực thi pháp luật sẽ hứa hẹn một tương lai tươi sáng hơn cho các loài gấu của Việt Nam.

Đề đẩy nhanh quá trình chấm dứt tình trạng nuôi nhốt gấu lấy mật – hoạt động đã làm suy giảm đáng kể quần thể gấu hoang dã tại Việt Nam - các tỉnh thành còn gấu bị nuôi nhốt cần hành động nhanh chóng và quyết liệt hơn. Chính quyền các địa phương cần có giải pháp để chuyển giao toàn bộ 192 cá thể gấu còn lại trong các sở tư nhân đến các trung tâm cứu hộ và bảo tồn.

Ngoài ra, các cơ quan chức năng cũng cần nỗ lực ngăn chặn và xóa bỏ các vi phạm liên quan đến gấu trên không gian mạng, đặc biệt là trên các mạng xã hội như Facebook. Việc xử lý nghiêm các vi phạm sẽ giúp nâng cao nhận thức của cộng đồng, góp phần giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ mật gấu và các sản phẩm từ gấu cũng như tạo tính răn đe.

Chặng đường chấm dứt hoạt động nuôi gấu lấy mật vẫn không thể kết thúc nếu thị trường tiêu thụ mật gấu còn tồn tại. Tuy nhiên, điều đáng mừng là quan điểm và niềm tin của thế hệ trẻ đã có nhiều đổi mới, phù hợp với quan điểm chung về bảo vệ ĐVHĐ.

Ảnh: Four Paws Việt | Jeremy Lamberton

Hiện nay, đáng lo ngại hơn hết là nhu cầu mua bán trang sức làm từ nanh và móng gấu ngày càng phổ biến trên nhiều thị trường trực tuyến. Hệ thống dữ liệu về ĐVHD của ENV ghi nhận các hoạt động quảng cáo, buôn bán trái phép gấu và các loài ĐVHD ngày càng phát triển mạnh mẽ trên các nền tảng mạng xã hội, và điều này đang trở thành mối đe dọa tiềm tàng cho đa dạng sinh học tại Việt Nam.

Bài học

Sự phát triển của hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật và các thách thức trong nỗ lực chấm dứt tình trạng này những năm qua là một bài học quý giá cho các cơ quan thực thi pháp luật về bảo vệ ĐVHD tại Việt Nam. Đó là cần phải giải quyết triệt để một vấn nạn khi mới phát sinh và vẫn nằm trong tầm kiểm soát, không nên để cho vấn nạn đó ngày càng phát triển và trở thành một vấn đề hết sức nghiêm trọng hay thậm chí là một “cuộc khủng hoảng” phải tốn nhiều thời gian và nguồn lực để giải quyết.

Tất cả các cá thể gấu nuôi lấy mật tại Việt Nam đều bị săn bắt trái phép từ tự nhiên. Vì vậy, dù áp dụng các quy định cũ của pháp luật thì các cá thể này cũng đều có thể bị tịch thu. Thậm chí, trong nhiều trường hợp, chủ gấu còn có thể bị xử lý hình sự. Đến nay, sau gần 20 năm kể từ khi Bộ NN&PTNT hợp tác với Tổ chức Bảo vệ Động vật Thế giới cam kết chấm dứt tình trạng nuôi gấu lấy mật, cùng với nhiều nỗ lực và sự đầu tư về sức lực, thời gian, tiền bạc, hành trình gian nan này mới dần đi đến hồi kết.

TRUNG TÂM GIÁO DỤC THIÊN NHIÊN

Được thành lập năm 2000, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) là một trong những tổ chức đầu tiên tại Việt Nam chuyên sâu về lĩnh vực bảo tồn thiên nhiên và bảo vệ môi trường. ENV đấu tranh ngăn chặn tình trạng buôn bán trái phép ĐVHD và hướng tới mục tiêu nâng cao nhận thức cộng đồng về sự cần thiết phải bảo vệ thiên nhiên và các loài ĐVHD. Bằng các chiến lược mang tính sáng tạo và đổi mới, ENV mong muốn từng bước thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng, giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD. Bên cạnh đó, ENV cũng phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng trong công tác xử lý vi phạm và huy động sự tham gia của cộng đồng nhằm giảm thiểu nhu cầu và ngăn chặn vi phạm về ĐVHD. ENV cam kết luôn nhất quán với sứ mệnh của mình là đảm bảo một tương lai tốt đẹp hơn cho các loài động vật hoang dã, cả ở Việt Nam và trên toàn cầu.

LĨNH VỰC HOẠT ĐỘNG CỦA ENV

Từ năm 2007, ENV tập trung hoạt động vào ba lĩnh vực trọng tâm mang tính chiến lược nhằm ngăn chặn hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép tại bao gồm:

- Hỗ trợ đóng góp ý kiến để tăng cường thể chế, khắc phục các lỗ hổng pháp luật, triển khai các chính sách hiệu quả và thúc đẩy quá trình ra quyết định có liên quan tới vấn đề bảo vệ ĐVHD.
- Hỗ trợ tăng cường thực thi pháp luật thông qua việc cung cấp thông tin và khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng cùng chung tay ngăn chặn tình trạng buôn bán ĐVHD trái phép.
- Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD thông qua các chiến dịch dài hạn nhằm thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng.

Địa chỉ: Phòng 1701 (Tầng 17), tòa nhà 17T5, Hoàng Đạo Thúy, Thanh Xuân, Hà Nội

Điện thoại: 024 6281 5424

Fax: 024 6281 5423

Email: communication.env@gmail.com

Website: www.thiennhien.org

